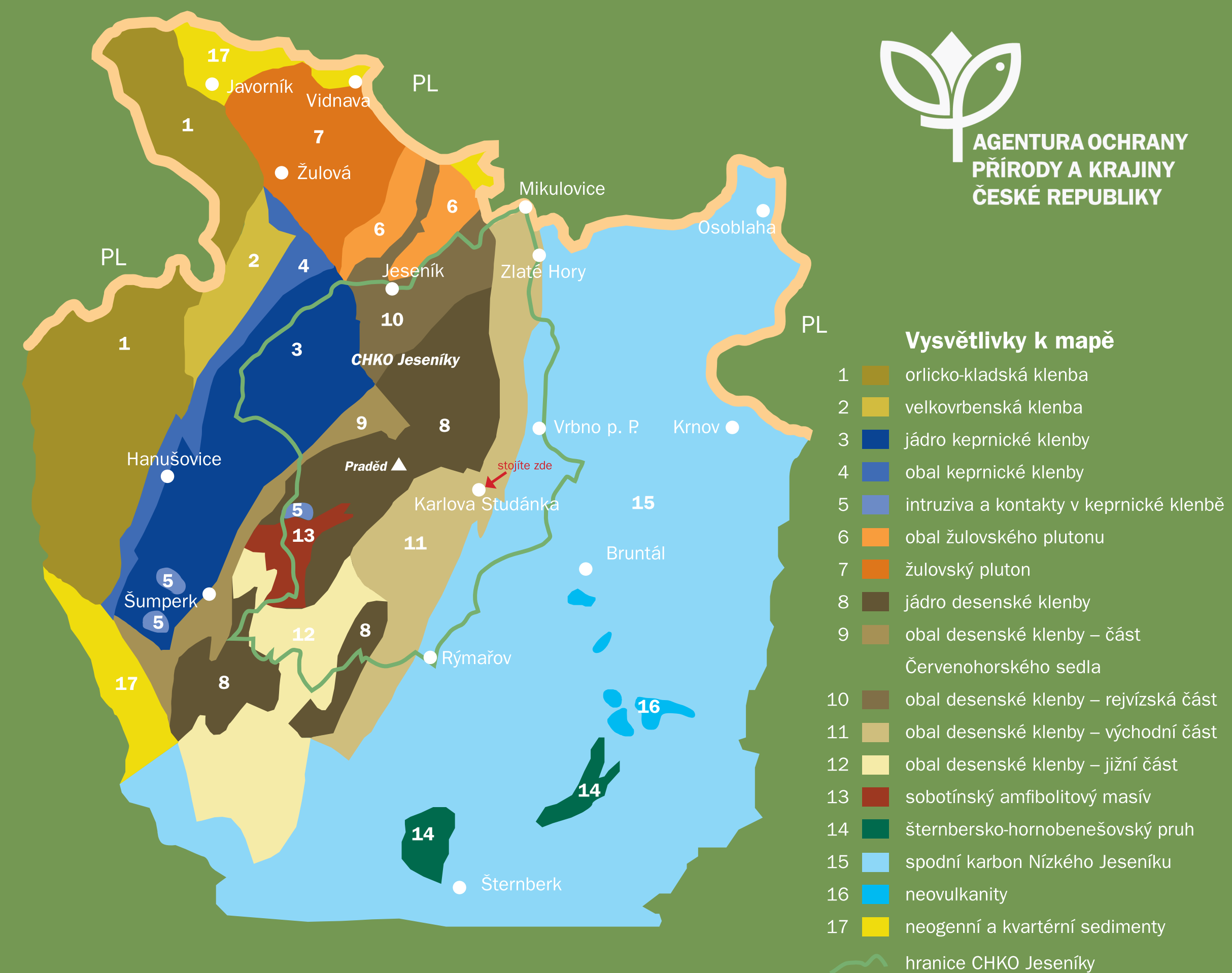

Geologie Jeseníků na jednom místě

Tato geologická expozice Vám na ploše půl hektaru představí téměř 350 kusů hornin z celé jesenické oblasti.

Činnost ledovců a mrazu
Ve čtvrtohorách zasáhl k úpatí Hrubého Jeseníku a Rychlebských hor severský pevninský ledovec, který výrazně ovlivnil modelaci krajiny a přinesl s sebou i úlomky skandinávských hornin – tzv. bludné balvany. Nejzajímavější jsou žuly rapakiwi ze Švédska.

Horský ledovec zanechal výrazné stopy na Králickém Sněžníku a v Hrubém Jeseníku. Jeho účinkem vznikl ledovcových kar Velké kotliny a typická hluboká údolí tvaru „V“. Ve vrcholových partiích Hrubého Jeseníku lze nalézt projevy mrazového zvětvávání: kryoplanační terasy, mrazové sruby, kamenná moře.

600 000 000 let
PRVOHORY

230 000 000 let
DRUHOHORY

65 000 000 let
TŘETIHORY

1 800 000 let
ČTVRTOHORY

Kamenné moře na vrcholu Břidličné hory

Období prvohor

Hrubý a Nízký Jeseník mají strukturu kleneb. Jádra kleneb jsou z nejstarších předdevonských hornin (vznikly před cca 500 miliony lety). Hřebeny Hrubého Jeseníku jsou na východě budovány klenbou desenskou a na západě keprnickou. Převládají v nich ruly a svory. V orlicko-kladské klenbě, která buduje podstatnou část Rychlebských hor a Králického Sněžníku, jsou hlavními horninami ortoruly, migmatity, pararuly a svory. Tzv. obaly kleneb tvoří horniny vývojově mladší, vzniklé většinou v devonu (před cca 350 miliony lety). V té době bylo území Jeseníků zaplaveno prvohorním mořem, na jehož dně se usazovaly štěrky, písky, jíly, vápnité kaly a sopečný popel. Z těchto mořských sedimentů vznikly později horotvornými pochody za vysokých tlaků a teplot tzv. přeměněné horniny, např. kvarcity, fylity, břidlice, mramory, metatufity.

Sopečnou činností se v devonském moři vytvořil pestrý sled diabasů, spilitů a keratofyrů. V závislosti na vulkanizmu vznikaly v Jeseníkách ložiska železných rud, barevných kovů i zlata.

Během vrásnění na konci prvohor (v karbonu – cca před 300 miliony lety) ustoupilo moře k východu. Z jeho usazenin vznikly mocné polohy drob, pískovců, slepenců, prachovců a břidlic Nížkého Jeseníku, které se souborně označují jako kulm.

Ke konci horotvorných pochodů v karbonu se pohoří rozlámalo na kry, které se různě posouvaly. Podél zlomů pronikaly k povrchu hlubinné vyvěřeliny. Tak vznikl pravděpodobně žulovský pluton s převládající horninou granit v severní části Jeseníků. Do jádra desenské klenby zasahuje sobotínský amfibolitový masív, velmi podobné těleso – jesenícký amfibolitový masív – se nachází v prostoru mezi Jeseníkem a Rejvízem.

Sopky Velký (vlevo) a Malý Roudný

Období druhohor a třetihor

Od konce prvohor se povrch vzniklého pohoří začal postupně zarovnávat. Na konci třetihor byly v Nížkém Jeseníku aktivní sopky v jihovýchodním okolí Bruntálu (Velký a Malý Roudný, Venušina sopka, Uhlířský vrch). Jedná se o nejmladší sopky u nás. Můžeme zde spatřit zachovalé lávové proudy čedičů a mohutné usazeniny hornin ze sopečného popela, tzv. tuřů.

Ledovcový kar Velké kotliny

Jeskyně Na Pomezí

Krasové jevy

V Jeseníkách nechybí ani krasové jevy. Ve vápencových horninách vznikly krápníky a podzemní dutiny – jeskyně (Na Pomezí, Na Špičáku, Tvarožné díry pod Králickým Sněžníkem).

Panel byl vybudován v rámci projektu „Jednotný informační a komunikační systém ochrany přírody v NUTS II Moravskoslezsko“. Projekt je realizován s příspěvkem finančního nástroje Evropské unie LIFE+. Spolufinancováno Moravskoslezským krajem.

Více informací najdete na www.jeseniky.ochranaprirody.cz.

Text: S využitím textu původního panelu geologické expozice Tafaana Schmidová / Foto: Leo Bureš, Petr Šaj, Wikipedia / Design: sumec+ryšková (www.sumecryskova.com) / Tisk: Velkoplotný tisk

